

**Ekonomija i politika
za ostvarenje
'Ciljeva održivog razvoja'**

Ivo Šlaus

Svjetska akademija umjetnosti i znanosti

Suvremeni svijet

- ☀ **globalan** [“zbijanje” prostora i vremena, bitno različit od globalnih težnji Aleksandra Velikog, Cezara, Džingiskana, Napoleona]
- ☀ **međuovisan** [efekt leptira]
- ☀ **brzo se mijenja** [$\Delta\tau \ll T$ (život čovjeka)]
- ◇ **neodređen** [‘crni labudovi’ – N. Taleb; \neq Heisenbergove relacije neodređenosti]
- ▼ **ranjiv, nestabilan** [blizu socijetalnoj singularnosti:
umjetna inteligencija \geq ljudsku (šah, Go – algoritmi?),
sintetska biologija stvara nove vrste:
ljudi 3.0 - ljudi - himere - kiborzi - roboti

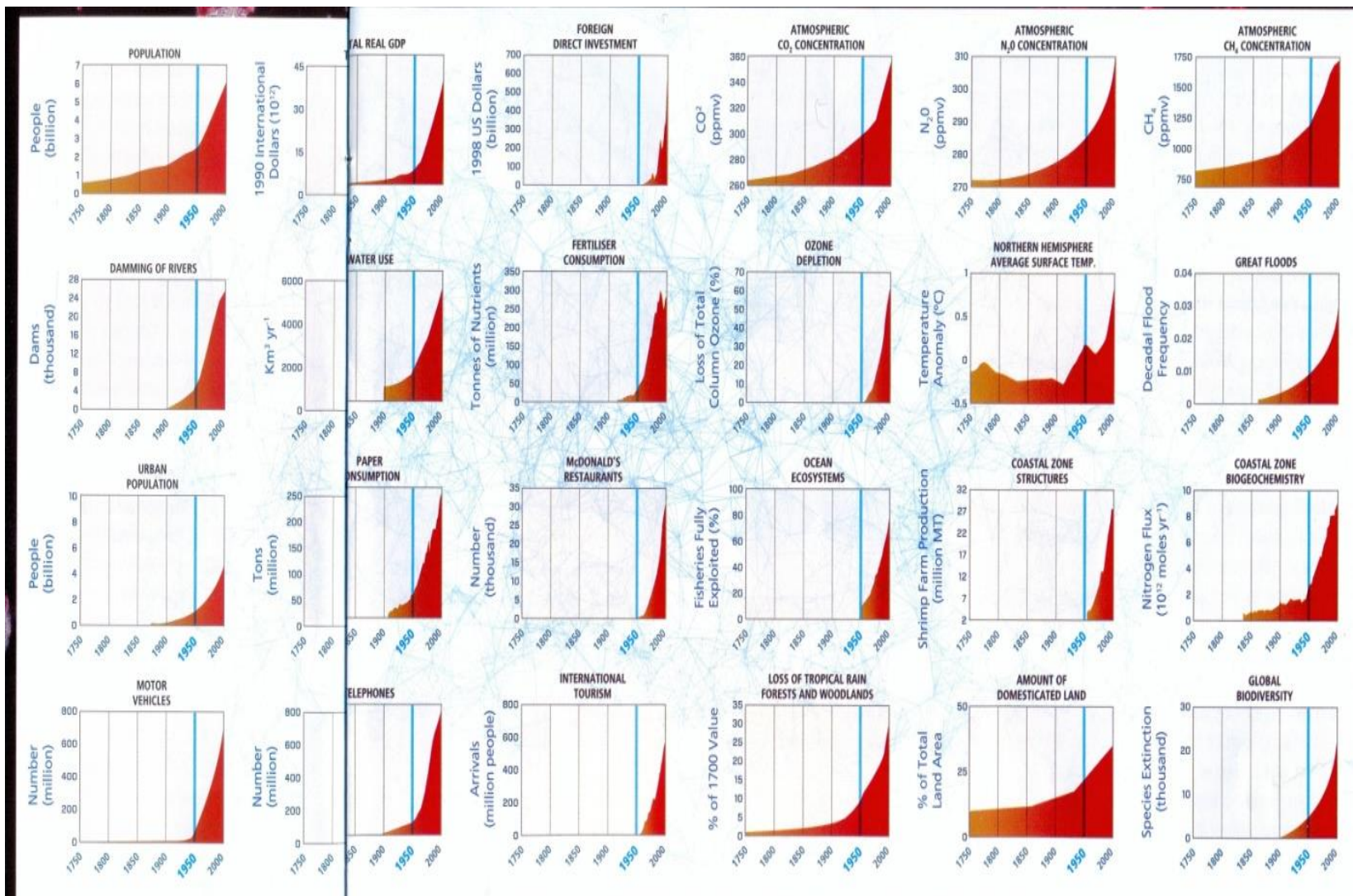

Figure 1. An enterprise to reckon with. Human manipulation of their environment began in earnest during the Industrial Revolution and accelerated markedly after the 1950s, as IGBP's Great Acceleration graphs show. Modified after Steffen W et al. (2004).

Suvremeni svijet je najbolji do sada: najveća razina kvalitete života, najdulje očekivano trajanje života, najviša razina obrazovanja, najrazvijeniji ekonomski, politički i socijalni sustav, zdraviji smo i znamo više nego ikad.

N. Kristof: NYT (Jan 21, 2017):

- a) **Svaki dan** 250.000 bit će manje ekstremno siromašnih (Kina, Indija), 18.000 djece će preživjeti bolesti od koji bi ranije umrli i 300,000 ljudi će dobiti elektricitet!
- b) Od 1990 do danas: umrlo je 100 milijuna djece manje radi vakcinacije, te napretka u medicini i javnom zdravstvu.
- c) Globalna nejednakost opada.
- d) Broj nepismenih: danas 85% odraslih su pismeni.
- e) Eliminirane mnoge bolesti: elephantiasis (u 40 zemalja), Polio, River blindness, Guinea worm.

Ali - suvremeni svijet nije održiv i uništava ljudski, socijalni i prirodni kapital, te više od pola stoljeća nekoliko supersila i teroristi ugrožavaju našu egzistenciju.

Tijekom ovog izlaganja nekoliko tisuća djece umrijet će od gladi. Od 1991 do 2013 - 423 milijuna umrlo je od gladi, više nego što su vlade ubile svojih vlastitih građana tijekom XX stoljeća: oko 200-300 milijuna,

7 puta više nego tijekom WWII: oko 60 milijuna.

Danas oko 50 milijuna živi u ropstvu, 30% više nego 2015.

♠ Radni poten= 3×10^9 , 300M nezaposlenih, 168M djece-rad

Nesigurno zaposlenje, migrantni, prekalni zaposlenici.

‘In It Together: Why Less Inequality Benefits All’OECD’15

♠ **Nejednakost: sada** - 8 bogataša = 3.7 milijardi ljudi
2015 - 62 bogataša = 3.6 milijardi ljudi
2010 - 388 bogataša = 3.5 milijardi

Nejednakost se smanjivala od 1930 do 1975, a onda je
naglo porasla unutar država

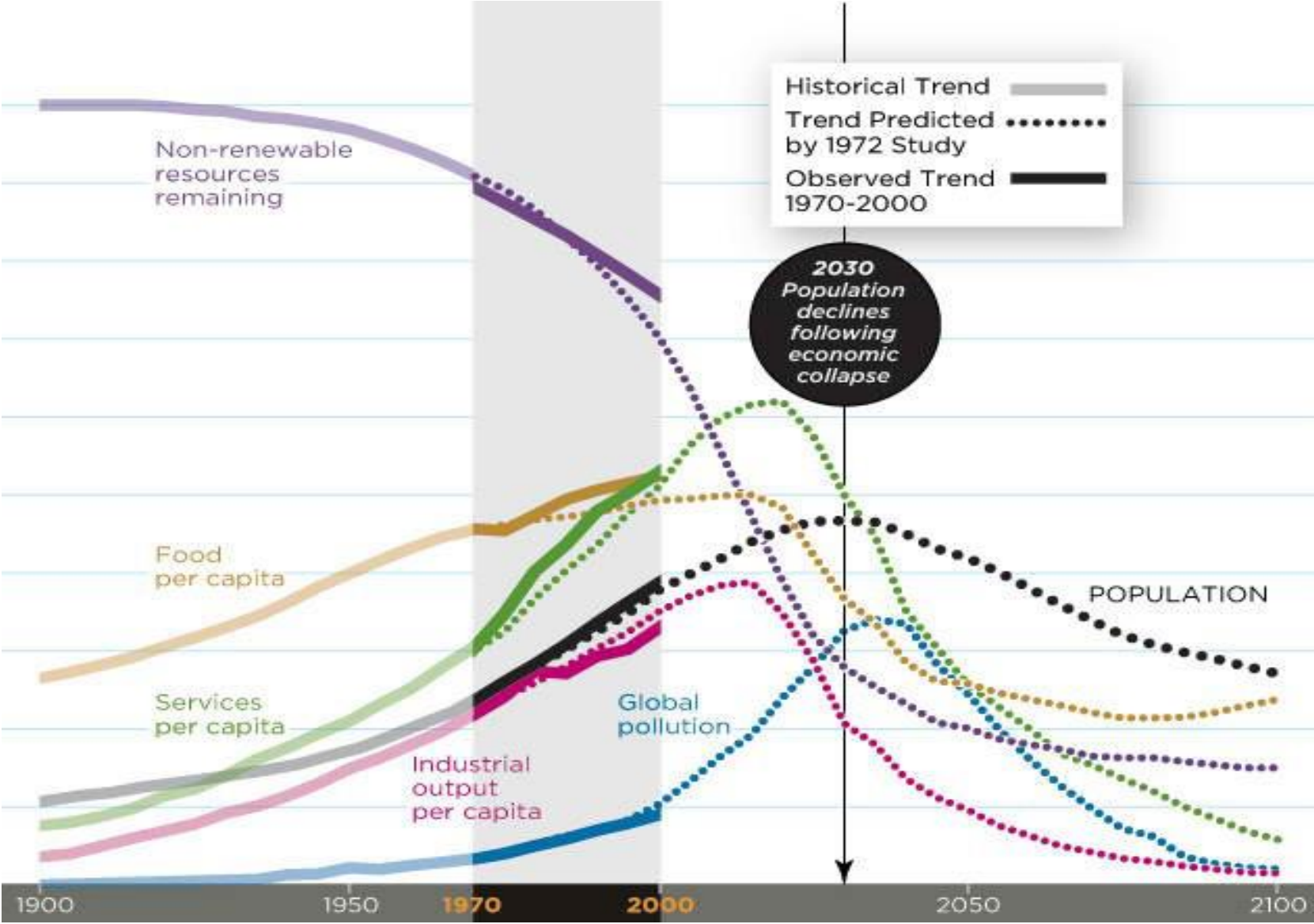
→ uništava socijalnu koheziju, smrzava kapital, smanjuje
GDP, nema “trickling down” nego “sucked upwards”
GDP/c (2015): Luxem. \$111,000, Norv \$102,000 vs.
Malawi \$223, Burundi \$303

Ekološki otisak najbogatijih 1% = 175 x 10% najsirom.

Plato: **1:5** JP Morgan: **1:20** sada: **1: 1000**

Razvijene države: veća nejednakost: mentalne bolesti i
smrtnost djece 2x veće, 10-20 god kraći životni vijek.

BUDUČNOST KAKVU NE ŽELIMO

The balance-sheet of wealth

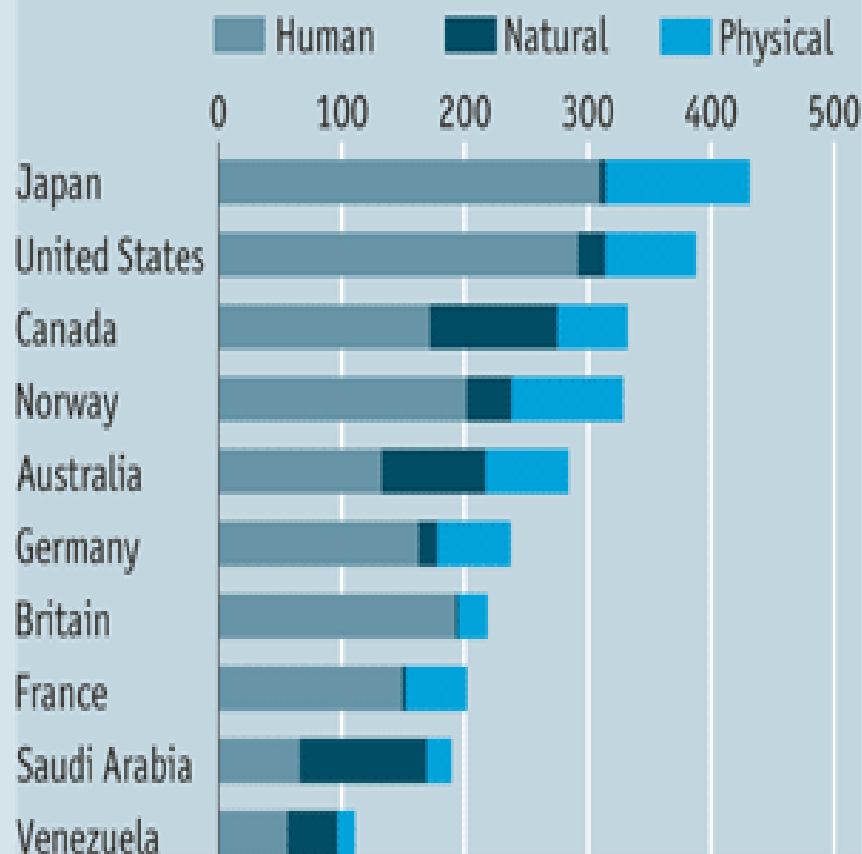
Inclusive wealth

Country	2008, \$trn*	1990-2008 growth†, %
United States	117.8	0.7
Japan	55.1	0.9
China	20.0	2.1
Germany	19.5	1.8
Britain	13.4	0.9
France	13.0	1.4
Canada	11.1	0.4
Brazil	7.4	0.9
India	6.2	0.9
Australia	6.1	0.1

Source: UN

Inclusive wealth per person

2008, \$'000*

*Constant 2000 \$ †Average annual rate

Generalna skupština UN održana 25. rujna 2015. g.

Ciljevi održivog razvoja (17 / 169)

- 1. Iskorijeniti siromaštvo**
- 2. Iskorijeniti glad, promovirati održivu poljoprivredu**
- 3. Osigurati svima zdravi život i blagostanje**
- 4. Osigurati kvalitetno cjeloživotno obrazovanje**
- 5. Osigurati jednakost spolova**
- 6. Osigurati svima vodu i sanitarne usluge**
- 7. Osigurati svima pristup pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji**
- 8. Osigurati ekonomski rast i punu decentnu zaposlenost**
- 9. Izgraditi otporne infrastrukture i poticati inovacije**

- 10. Smanjiti nejednakost između i unutar država**
- 11. Izgraditi održive gradove i zajednice**
- 12. Osigurati održivu potrošnju i produkciju**
- 13. Hitno ublažiti klimatske promjene i posljedice**
- 14. Očuvati mora i održivi razvoj morskih resursa**
- 15. Očuvati, obnoviti i promovirati održivo korištenje ekosistema, zaustaviti smanjenje bioraznolikosti**
- 16. Poticati miroljubiva i inkluzivna društva usmjerena održivom razvoju, osigurati pravdu, te izgraditi efektivne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim razinama**
- 17. Ojačati mehanizme implementacije i revitalizirati globalno partnerstvop usmjereno održivom razvoju.**

SDGs vs Capitals

Economic Human/Social

Natural

3.8. Universal health coverage, affordable medicine for all

x

x

3.9. Reduce death from hazardous chemicals

x

x

4.7. Knowledge and skills for SD + cultural diver

x

x

x

16.1. Reduce all forms of violence

x

x

17. 19. Develop measurement of SDGs progress

x

x

x

Ostvarenje Ciljeva održivog razvoja:

1)Istraživanje 2)Edukacija 3)Ekonomija 4)Politika

1) ☀️ **Bitna uloga znanosti i tehnologije** (A.Toffler, Power-Shift, J.S.Nye: soft vs. hard power)

☀️ **Svaki cilj traži dodatna istraživanja**

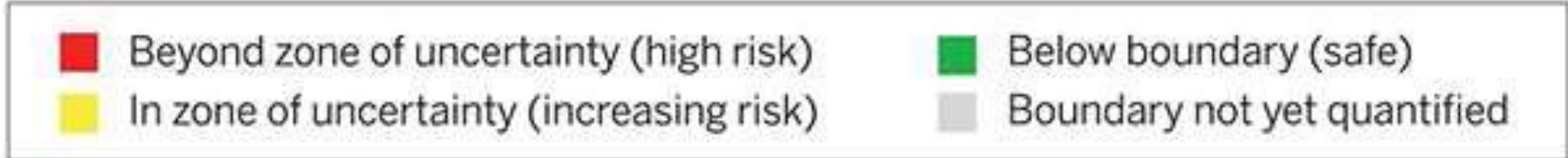
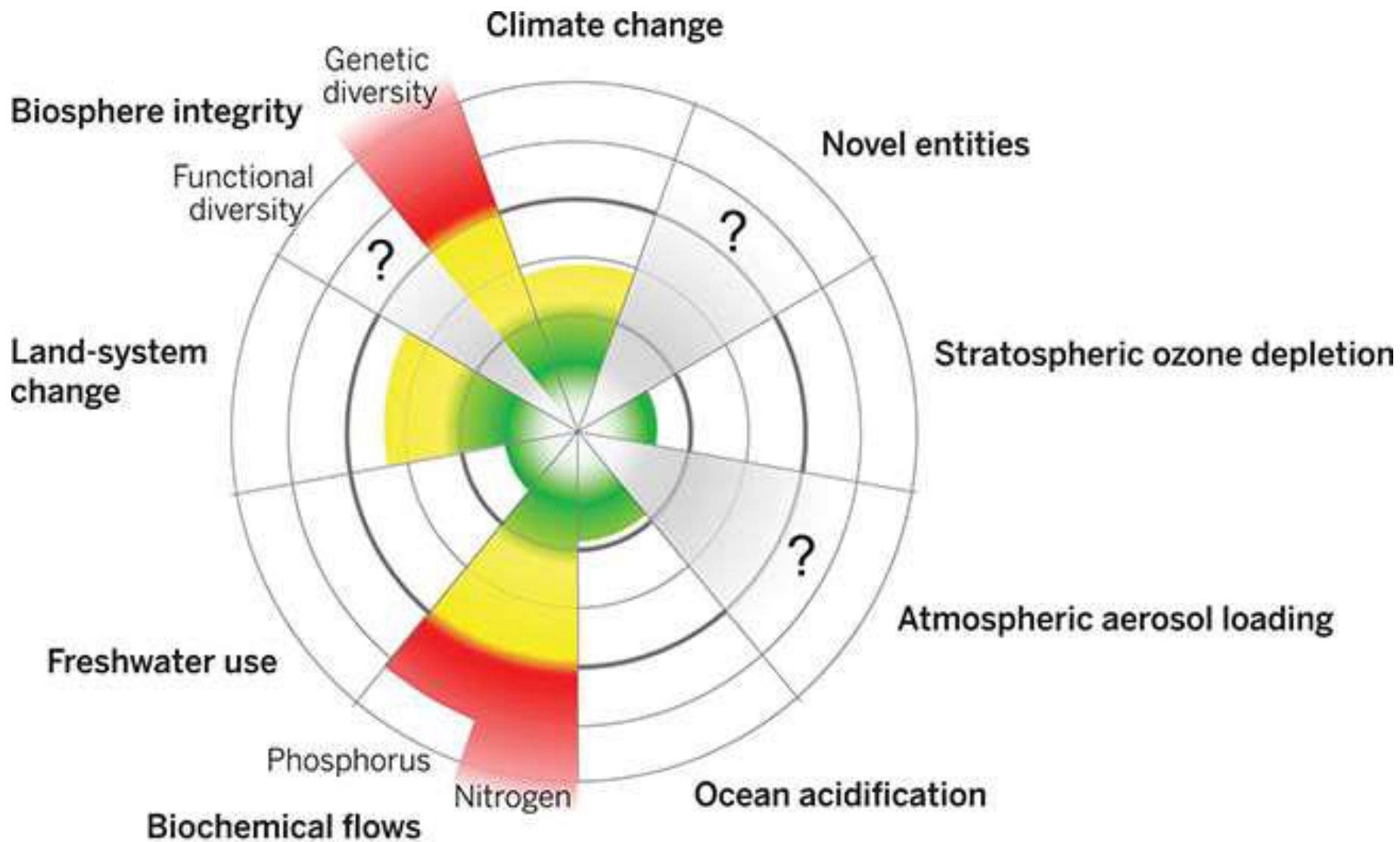
☀️ **ICSU je analizirao 316 interakcija između 17 ciljeva = 238 +; 66 - i 12 neutralni.** (17.5.2017.)

‘A Guide to SDG Interactions: Science to Implementation’
(SDG 2, 3, 7 i 14)

2) Do sada: neki i samo do ~ 25-30 godina

sada: SVI – STALNO! EDUKACIJA ↔ ZAPOSLENOST

3) **PREKARIJAT + UNIŠTENJE PRIRODNOG KAPITALA**

◇ **Ekonomija** ↗ Neadekvatne za 21 stoljeće
◇ **Politika** ↘

Pogreške nakon ‘Kraja Hladnog rata’

- 1) **Doomsday clock: 17 min ↓ 2.5 min**
- 2) **Freedom in the World 2017: “lideri i države vode politiku uskih interesa ne vodići računa o globalnom miru, slobodi i prosperitetu”**

	1986	2006	2016
free/partly fr/nonfree =	34/34/32%	47/30/23	45/30/25%

PAD: Turska(28%), Mađarska(18%), Afganistan(10), ali i Brazil, Francuska, Južna Koreja, USA

3) Ipsos Public Feb. 2017:

Država ide u pravom smjeru		u krivom smjeru
Većina	37%	63%
Njemačka		68%
Japan		57%
Mađarska		81%
Italija		82% ali
Kina	90%	
Saudi Arabija	80%	
Ruska Federacija	58%	
Kanada	50%	

4) Fake news – Post truth: Steve Tešić, '92; 'riječ' 2016

5) Glasanje na parlamentarnim izborima: 1970 - 2013 palo s 60-90% na 45-70%.

6) Članstvo u političkim partijama palo od 10-20% na par procenata.

7) A YouGov opinion poll of British voters in 2012: 62% smatra **“politicians tell lies all the time”**.

‘Can Leaders Tell the Truth and Still Remain Leaders?’
Donald Michaels: **‘leaders are afraid to acknowledge the existence of certain major problems because they are reluctant to admit that they do not know what to do about them’**.

8) Građani su pasivni. **‘Elections are the fossil fuel of politics.** Whereas once they gave democracy a huge boost, much as oil did for our economies, it now turns out they cause colossal problems. (C. Crouch, D.van Reybrouck)

9) **Povjerenje u institucije (USA):**

	Jun 2002	Jun 2011	Promjena
Banke	47%	23%	- 24%
Presjednik	58%	35%	- 23%
Congress	29%	12%	- 17%
Vojska	80%	29%	- 1%
Crkva	45%	48%	+ 3%
Science, Medical profession - unchanged			

10) “Političari fokusirani na sada, **zanemaruju budućnost**, taoci plemenskih lojalnosti, **manjak razumijevanja znanosti i tehnologije**,... Mnogi su korumpirani i važno im je samo biti na vlasti.” (D. Rothkopf)

“Mnoge neadekvatnosti: npr. ovisnost o kapitalu i interesnim grupama, pritisak mas-media, populistička psihologija.” (Y. Dror, For Rulers, Westphalia Press, Washington, DC 2017)

☺ Trebamo novu ekonomsku i političku paradigmu!

Ljudi: *racionalni, iracionalni, emotivni, glupi*

Aristotel navodi aktivnosti koje osiguravaju ‘dobar život’ (eudaimonia): zadovoljstvo, politička aktivnost i filozofija.

☺ Aristotel (Nicomachean Ethics): ‘**Politika je glavna znanost dobroga**’ koje koristi svima:

→ pojedincu + kulturi/državi/regiji + svijetu
1 3,000 /206(193+2 UN)

◇ Acemoglu i Robinson: ‘while economic institutions are critical for determining whether a country is poor or prosperous, it is politics and political institutions that determine what economic institutions a country has.’

◇ J. Avery ‘Space-age Science and Stone-age Politics’ (Stone Age several 100,000 years, science 2,000 and cumulative)

◇ A. Oxenstierna: “Behold, my son, with how much stupidity is world politics done.” Th. Balogh: ‘knavery (rascality) more than foolishness and cupidity (greed) more than stupidity are responsible for world’s trouble.’

◇ A. Hamilton i A. de Tocqueville navode formalne (Supreme Court, Senate, vlade država) i neformalne institucije kao protektore prava od majoritanizma.

*Demokracija nisu samo slobodni izbori, nego kontrola i ravnoteža **ali puno više od toga.***

U ekonomiji, politici i svakodnevnom životu:

Realno – Virtualno – Potencijalno – Percepcija – Teatar
koegzistiraju i isprepliću se:

Ekonomija: 70 T\$ (real world GDP) vs. 1,000 T\$ (virtual)

(M. Max-Neff, fellow WAAS, member The Club of Rome, “Philosophy of Ecological Economics” (2016) ; Hans Dürr (2001) “The Crisis and Challenge of Globalization: Insights from Physics”. M. Planck Institut für Physik, München)

It is absurd to believe that everything is going to change, but politics will and can remain the same. “ (Y. Dror, “*Avant-garde Politician*”, 2016)

“Our century has given birth to a great epoch, but the great moment finds a stunned generation and even more stunned politicians”. F. Schiller, *The Present Moment* 1796

M. Rees (‘*Our Final Hour*’, Basic Books, 2003, NY)

Martin Rees je ponudio okladu od \$1,000 da će u slijedećih 20 godina stradati milijun ili više ljudi radi jednog čina terora ili pogreške (terror or error).

D.D. Eisenhower, “Every gun that is made, every warship launched, every rocket fired signifies in the final sense a theft from those who hunger and are not fed, those who are cold and are not clothed. This world in arms is not spending money alone. It is spending the sweat of its laborers, the genius of its scientists, the hopes of its children.”
(‘Chance for Peace’ speech, April 16, 1953)

M. Gorbachov, **It all looks as if the world is preparing for war**, Time, Jan 26, 2017, 30th anniv, Reykjavik, 10/9/16
“In modern world, wars must be outlawed, because none of the global problems we are facing can be resolved by war.

☀ **“If, with all the resources of modern science, we find ourselves unable to avert world famine, we shall all be to blame.”** Sir Winston Churchill, 1949 address to MIT convocation (M. Livio, Nature 542 (16.2.2017) 289-291

☀ *“Upravljači nisu potrebni, ni vladar, ni država, sve je to nasilje. Dovoljni su ljudi koji se dogovaraju o svemu, obični ljudi, koji obavljaju svoje poslove i ne žele da vladaju drugima i ne daju da itko vlada njima.”*

“Zazidan u sebi kao mogila.” (Meša Selimović-Tvrđava)

☀ Tao Te Ching: ‘The supreme rulers are hardly known by their subjects. The lesser are loved and praised. The even lesser are feared. The least are despised.’ (Ch.17) ‘By not claiming to be first in the world one can rule.’ (Ch.67) ‘Excellent leaders of people lower themselves.’ (Ch 68)

☺ **CERN:** nekoliko 1000 istraživača iz 100njak različitih institucija i država + nekoliko 1000 tehničara itd + milijarde eura bez hijerarhije, bez šefova.

☺ **Bitka kod Rta St. Vincent** (Feb 14, 1797: Britanska flota: admiral Sir John Jervis. H. Nelson, Th. Troubridge i C. Collingwood nisu slušali naredbu, ali Jervis ☺

☺ **Four Freedom: Roosevelt, Beveridge, Wallace, Copland(Fanfare), Rockwell(Freedom of Want), 70% approval in 1942**

Zašto je bilo uspješno?

☀ **jasni cilj** (Higgs, pobijedi, voditi državu)

☀ **zanemareni minorni ciljevi** (ambicija, promocija)

☀ **izvrsna edukacija / duh**

☀ **uzor: pojedinci i institucije (Meng Tzu)**

Holakracija: distribuirani autoritet – povečava efikasnost, odgovornost, stvaralaštvo (Harlan Cleveland)

"It is time to turn our backs on the unilateral search for security, in which we seek to shelter behind walls. Instead, we must persist in the quest for united action to counter both global warming and a weaponized world. **To survive in the world we have transformed (and are transforming), we must learn to think in a new way (ou-of-the-box thinking and acting). As never before, the future of each depends on the good of all.**"

Nobel laureates 2000.

‘Transform Our World!’

The UN General Assembly, 2015